

Journalisthåndbok om barnevernet

Innhold

Innledning	3
Viktige prinsipper i barnevernets arbeid	4
Barnevernets oppgaver og organisering; stat, fylke og kommune	5
Gangen i en barnevernsak.....	8
Barnets rettigheter i barnevernssaker	10
Taushetsplikt.....	11
Rett til innsyn/partsoffentlighet.....	12
Hjelpetiltak § 4-4, 4-5	13
Mer om enkelte hjelpetiltak	14
Omsorgsovertakelse § 4-12.....	15
Plassering utenfor hjemmet § 4-14.....	16
Rettigheter og bruk av tvang i institusjoner.....	18
Krav til godkjenning av barneverninstitusjoner	19
Kjøp av private barnevernsplasser	20
Vær varsom plakaten om barn og barnevern.....	21
Dommer fra PFU.....	22
Fakta og statistikk.....	26
Nyttige nettadresser.....	27
Ordliste.....	28
Kontaktinformasjon.....	30

Innledning

Flere barn og unge får hjelp fra barnevernet nå enn tidligere. De siste årene har ca 46 500 barn og unge i Norge fått bistand fra barnevernet hvert år. De aller fleste får hjelp i hjemmet for å stimulere til bedre oppvekstvilkår. For noen er det best å bo i fosterhjem eller på institusjon for en periode. Barn og unge trenger hjelp av ulike grunner og de har ulike behov. Barnevernet er støttespillere til barn og foreldre.

Barnevernets arbeid er regulert i barnevernloven (Lov av 17.juni 1992 nr. 100 om barneverntjenester) og tilhørende forskrifter. Lovens formål er:

- **Å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid.**
- **Å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår.**

Barnevernloven gjelder barn og ungdom mellom 0 og 18 år. Likevel følger det av barnevernloven (§ 1-3) at dersom ungdommen samtykker, så kan tiltak som er iverksatt før ungdommen fyller 18 år opprettholdes inntil 23 år.

Barnevernets arbeid utspiller seg i aksen mellom det offentlige og det personlige og følelsesmessige, og er jevnlig gjenstand for oppmerksomhet fra media. Mange enkeltsaker får bred omtale med en emosjonell og kritisk vinkling. Taushetsplikten og hensynet til barnets beste setter klare begrensninger for hva de ansatte i barnevernet kan si til pressen i enkeltsaker. Det har ofte resultert i lite balansert medieomtale, og at barnevernet har vært opplevd som en lukket etat.

Hensynet til barnets beste er et overordnet prinsipp for all offentlig innsats overfor barn

og unge. Hovedmålet for kommunikasjonsstrategien «Et åpnere barnevern» er at åpenhet gir større legitimitet. Og da blir det bedre å være barn i barnevernet. Dette innebærer bl.a at barnevernet skal legge til rette for dialog og samarbeid, og gjennom dette bedre kunnskapen om arbeidsfeltet. Dette uten å gå på akkord med taushetsplikten og hensynet til barnets beste.

Flere undersøkelser, blant annet Norsk Monitor, viser at det har vært en positiv utvikling i folks inntrykk av barnevernet. Delen av befolkningen med et dårlig inntrykk av barnevernet er redusert fra 44 prosent i 2003 til 34 prosent i 2009. Samtidig har andelen som har et godt inntrykk økt fra 18 til 25 prosent.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet ønsker med denne håndboken å bidra til en mer faktabasert debatt om barnevernet i norske medier. Det er viktig og nødvendig at media setter søkelys på barnevernets arbeidsfelt og mulige overtramp. En velinformert presse er viktig for å belyse barnevernets arbeid og for å unngå unøyaktigheter og misforståelser. Barnevernet vil jobbe for å møte media på en profesjonell måte og finne frem til gode og informative svar, samtidig som man ivaretar den lovpålagte taushetsplikten og hensynet til barnets beste.

1. Viktige prinsipper i barnevernets arbeid

FNs barnekonvensjon ble inkorporert i norsk lov i 2003 og gjelder som norsk lov. Barnekonvensjonen slår fast to grunnleggende prinsipper for barnevernets arbeid:

- Alle tiltak skal være til barnets beste
- Barnet har rett til å uttale seg og bli hørt i saker som gjelder det selv

Etter barnevernloven § 4-1 skal det legges avgjørende vekt på å finne tiltak som er til beste for barnet.

«Et barn som har fylt 7 år, og yngre barn som er i stand til å danne seg egne standpunkter, skal informeres og gis anledning til å uttale seg før det tas avgjørelse i sak som angår ham eller henne.» (Jf § 6-3)

Et åpnere barnevern

- kommunikasjonsstrategi for barnevernet

Formålet med barnevernets kommunikasjonsstrategi er å skape et mer åpent barnevern til barnets beste. Etter at strategien ble lansert har mange barnevernsarbeidere fått bedre kunnskap om hvordan media arbeider og hvordan man kan arbeide med utadrettet kommunikasjon.

Et overordnet prinsipp for all offentlig innsats overfor barn og unge er hensynet til barnets beste. Hovedmål for all kommunikasjon om barnevernet er at:

Åpenhet gir barnevernet større legitimitet. Da blir det bedre å være barn i barnevernet.

Vi vil blant annet at:

- alle barn skal bli bedre kjent med barnevernet
- samfunnet skal oppfatte barnevernet som barnas hjelper
- befolkningen skal ha tillit til barnevernet
- barnevernet skal kommunisere med et tydelig og forståelig språk
- kommunalt og statlig barnevern skal være samordnet og synlig
- ansatte i barnevernet skal ha trygghet og kompetanse til å arbeide mer åpent og utadvendt

www.bufetat.no/kommstrat

2. Barnevernets oppgaver og organisering

Det er foreldrene som i første rekke har ansvar for å gi sine barn omsorg, trygghet og utviklingsmuligheter. I situasjoner der foreldrene av ulike grunner ikke kan ivareta disse behovene, skal barnevernet sette inn nødvendige tiltak.

Barnevernets ansvar og arbeidsoppgaver er regulert i lov av 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester. Barnevernloven gjelder for alle barn under 18 år som oppholder seg i Norge.

Fra årsskiftet 2004 ble det gjennomført en reform i organiseringen av barnevernet i Norge. Den statlige organisasjonen, Barne, ungdoms- og familieetaten (Bufetat), ble opprettet og overtok ansvaret for

det som tidligere hadde vært fylkeskommunens ansvarsområde. Bufetat arbeider innenfor feltene barnevern, familievern og adopsjon. Den består av en sentral enhet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), og fem regionale enheter (nord, Midt-Norge, vest, øst og sør). Bufdir er direkte underlagt Barne- og likestillingsdepartementet (BLD). Samlet omtales hele den statlige forvaltningen som Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat).

BARNE- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENTET

BARNE-, UNGDOMS OG FAMILIEDIREKTORATET

Bufetat region nord	Bufetat region Midt-Norge	Bufetat region vest	Bufetat region øst	Bufetat region sør
Fagteam				
Hjelpetiltak i hjemmet med statlig støtte				
Fosterhjemstjenesten				
Barneverninstitusjoner				
Familievernkontor				

Stortinget vedtok den nye organiseringen i 2002. De viktigste målsettingene for den nye reformen var:

- Å sikre likeverdige tilbud i hele landet til barn og unge som trenger barneverntjenester
- Å utvikle et bedre samarbeid og bedre tjenester til kommunene
- Å sikre god kvalitet i alle ledd innen barnevernet
- Å bidra aktivt til at det skjer en faglig videreutvikling av tjenestetilbudet i barnevernet
- Å bidra til bedre samarbeid med tilgrensende tjenester
- Å sikre en bedre faglig og økonomisk styring av barnevernet

Litt historikk om loven

Lov om barneverntjenester av 17. juli 1992 er den tredje barnevernloven i Norge. Den første vi fikk var den såkalte vergerådsloven av 1896, som besto i over 50 år til den ble avløst av lov om barnevern av 17. juli 1953. Vergerådslovens viktigste tiltak var formaning av foreldre som forsømte barna, og bortsetting av «sædelig forkomne» barn i fosterfamilie, barnehjem eller skolehjem. Barnevernloven av 1953 tok utgangspunkt i at det er foreldrene som har ansvar for barnet, og som skal sørge for at det får den omsorg det har behov for. Loven la hovedvekt på forebygging og hjelpetiltak. Tvangsiltakene skulle bare benyttes når de rene hjelpetilbudene ikke førte frem.

Tiltakene i barnevernloven av 1992 kan betraktes som en videreføring av 1953-loven. En av de viktigste endringene består i at barneverntjenesten kan iverksette hjelpetiltak på et tidligere tidspunkt enn etter loven av 1953. Loven tydeliggjorde rollefordelingen mellom stat, fylkeskommune og kommune, og la avgjørelsesmyndigheten i tvangssaker til et organ utenfor og uavhengig av barnevernet.

Du kan lese mer om bakgrunnen for etableringen av den nye reformen i Q-19/03: Strategidokument – statlig overtakelse av fylkeskommunale oppgaver, barnevern og familievern og i stortingsmelding nr. 40.

Samarbeid mellom stat og kommune

Stat og kommune har i fellesskap ansvaret for å forvalte barnevernloven.

Omlag 80 prosent av arbeidet i barnevernet foregår i kommunene.¹

Da Bufetat ble etablert i 2004 ble det opprettet en fagteamordning som skal ivareta kontakten mellom det statlige og kommunale barnevernet. Bufetat har 26 fagteam fordelt på de fem regionene. Hvert team har ansvar for et bestemt geografisk område – opptaksområde – innenfor sin region. Fagteamene er det viktigste leddet i det statlige barnevernets direkte samarbeid med kommunene. De består av minst fem fagstillinger med barnevernfaglig, psykologisk og pedagogisk kompetanse, og har blant annet ansvaret for å formidle de familiebaserte tiltakene.

Fagteamenes oppgaver:

- Stå for inntak til alle statlige barneverntiltak og kjøp av plasser i private barneverntiltak i sitt opptaksområde.
- Å finne lokale løsninger i samarbeid med kommunene.
- Å gi særskilt hjelp til kommunene i kompliserte barnevernssaker.
- Å rådgi kommunene i plasseringssaker utenfor hjemmet.

Fagteamene har retningslinjer som skal fungere som et verktøy i det daglige arbeidet. Retningslinjene gir føringer slik at det statlige barnevernet blir mer forutsigbart overfor brukere, kommuner og andre samarbeidspartnere. De skal bidra til god kvalitet og likeverdig praksis mellom regionene, mellom fagteam innen samme region og mellom fagteamrådgivere i samme fagteam.

1) Tall fra Statistisk sentralbyrå (www.ssb.no) for 2006

Ansvar og oppgaver i barnevernet

Barne- og likestillingsdepartementet har et overordnet ansvar for barnevernet i Norge, og har forvaltningsansvaret for blant annet barnevernloven. Departementet arbeider også med planlegging, utredninger, stimuleringstiltak, veiledning og informasjon til allmennheten og berørte grupper for sine ansvarsområder.

Fylkesmannen skal føre tilsyn med barneverntjenesten i den enkelte kommune og er klageinstans for de enkeltvedtak barneverntjenesten fatter og som ikke hører inn under fylkesnemndas myndighetsområde.

Fylkesmannen

- påser at kommunene utfører oppgavene de er pålagt etter barnevernloven
- sørger for at kommunene får råd og veiledning
- fører tilsyn med barnevernsinstitusjonene

Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) forvalter blant annet det statlige barnevernet.

Bufetat består av fem regioner og ett direktorat (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet). Etaten sine 26 fagteam er det viktigste bindeleddet til kommunene. Regionene har ansvar for:

- å bistå kommunene med plassering av barn utenfor hjemmet
- å rekruttere og formidle fosterhjem

- nødvendig opplæring og generell veiledning av fosterhjemmene
- å etablere og drifte statlige institusjoner
- etterfølgende kontroll av kvalitet ved statlige institusjoner.
- godkjenning og tilsyn av private og kommunale institusjoner som benyttes etter barnevernloven
- å sørge for råd og veiledning om tiltak i enkeltsaker til kommunene

Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker

er faglig frittstående statlige organer (domstollignende) som blant annet avgjør saker om omsorgsovertakelse av barn, og saker om tiltak for barn med alvorlige atferdsvansker. Det er 12 nemnder i landet. Nemnda består i den enkelte sak av en leder som er jurist, ett medlem fra det alminnelige utvalg og ett fra det fagkyndige utvalg. Avgjørelser fattet av fylkesnemnda kan bringes inn for tingretten.

Administrativt er fylkesnemndene underlagt Sentralenheten for fylkesnemndene.

Barnevernets tvisteløsningsnemnd

I samhandlingen mellom det statlige og kommunale barnevernet oppstår det til tider uenighet om valg av løsninger og finansieringsansvar. I 2010 ble Barnevernets tvisteløsningsnemnd opprettet. Nemnda er uavhengig, har 6 medlemmer og skal gi rådgivende uttalelser i gråsonesaker som berre parter velger å bringe inn for nemnda.

Kommunene

Alle kommuner skal ha en barneverntjeneste som er ansvarlig for å utføre de oppgaver som etter loven ikke er lagt til et statlig organ. Kommunal barneverntjenesten har blant annet ansvar for å:

- Foreta undersøkelser
- Treffe vedtak om hjelpetiltak i hjemmet
- Forberede saker for Fylkesnemnda om plassering av barn utenfor hjemmet
- Oppfølging av barn plassert utenfor hjemmet, inkludert tilsyn
- Godkjenning av fosterhjem for det enkelte barn
- Forebyggende arbeid
- Akuttvedtak

3. Gangen i en barnevernsak

Alle som er bekymret for et barns utvikling eller omsorg kan melde fra til barneverntjenesten. En barnevernsak starter med en melding til barnevern tjenesten i den kommunen barnet oppholder seg i. I mange tilfeller kommer meldingen fra foreldrene selv.

Offentlige myndigheter som for eksempel skoler, barnehager, helsestasjoner, sykehus og sosialkontor har ansvar for og plikt til å gi opplysninger til det kommunale barnevernet når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet. Det samme gjelder når det er grunn til å tro at det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt eller et barn har vist vedvarende alvorlige atferdsvansker. Opplysningsplikten omfatter også organisasjoner og private som utfører oppgaver for stat, fylkeskommune eller

kommune. Også yrkesutøvere i medhold av lov om helsepersonell, lov om psykisk helsevern, lov om helsetjenesten i kommunene, lov om familievernkontorer og meklingsmenn i ekteskapsaker og lov om frittstående skoler, plikter å gi slike opplysninger. Offentlige ansatte kan ikke kreve anonymitet.

Barnevernlovens bestemmelser om opplysningsplikt går foran de bestemmelsene om taushetsplikt, som offentlige organer har etter forvaltningslovens bestemmelser. På samme måte går opplysningsplikten foran taushetsplikten til de yrkesgrupper som omfattes av bestemmelsen.

Nødvendige opplysninger skal på eget initiativ gis til barneverntjenesten, men slike opplysninger kan også måtte gis etter pålegg fra barneverntjenesten.

Bekymringsmelding § 4-2

Det er den kommunale barneverntjenesten som skal kontaktes om bekymringsmeldinger. Barnevernet skal snarest og senest innen en uke avgjøre om meldingen skal følges opp med en undersøkelse.

Hvem melder fra?

Ofte tar foreldrene kontakt selv. I 16 prosent av de påbegynte undersøkelsene i 2009 kom bekymringsmeldingen fra foreldrene selv. Men nesten like ofte kom meldingen fra skolen, som meldte fra i 14 prosent av tilfellene. Barneverntjenesten selv og politiet er også vanlige meldingsinstanser, med rundt 12 prosent hver av meldingene som førte til undersøkelser.

Undersøkelse § 4-3

Dersom kommunalt barnevern ikke legger bort en bekymringsmelding opprettes det en undersøkelse. I en undersøkelsessak skal det så raskt som mulig og innen tre måneder konkluderes om barnevernstiltak skal settes i gang etter barnevernloven, eller om saken skal legges bort.

I 2009 startet barnevernet 30 100 undersøkelsessaker. Av de 29 900 sakene som ble avsluttet i 2009, ble det satt i gang tiltak i 50 prosent av sakene. Denne andelen har vært stabil de senere årene.

Grunnlag for undersøkelsen:

I godt over halvparten av de påbegynte undersøkelsene i 2009 (56 prosent) var forhold i hjemmet registrert som grunn, mens omsorgssvikt/mishandling var oppgitt i hver fjerde undersøkelse. I 15 prosent var det atferdsavvik hos barnet som lå til grunn for undersøkelsen.

Tallene er hentet fra SSBs barnevernstatistikk publisert høsten 2010.

4. Barnets rettigheter

Barn har en rekke lovfestede rettigheter i barnevernsaker. De viktigste er:

- Rett til å bli informert om det som skjer i barnevernsaken.
- Rett til beskyttelse ved at ingen ansatte i barnevernet gir ut opplysninger om han/henne til andre. Det gjelder også andre personer som har oppgaver i saken.
- Rett til å si sin mening fra fylte 7 år. Barnet har rett til å si sin mening om alle saker som berører barnet, også hjelpetiltak. Barnet har imidlertid ingen plikt til å uttale seg.
- Rett til å regnes som part i saken fra fylte 15 år.

Som part i en sak, har barnet selvstendige rettigheter som verken foreldre eller andre parter kan redusere.

Disse rettene er:

- Rett til innsyn i sakens dokumenter (se forøvrig kap. 6)
- Rett til å møte i Fylkesnemnda og si sin mening.
- Rett til advokatbistand (som barneverntjenesten betaler).
- Rett til å klage Fylkesnemndas vedtak inn for domstolene.
- I saker hvor det skal bestemmes tiltak for barn med alvorlige atferdsvansker, har også barn under 15 år rett til å regnes som part i saken. Fylkesnemnda kan oppnevne en egen talsperson for barnet i saker som skal behandles for nemnda.
- Fylkesnemnda kan innvilge et barn under 15 år partsrettigheter i særlige tilfeller.

Barnevernkonvensjonen sier:

- Alle tiltak skal være til barnets beste
- Barnet har rett til å uttale seg og bli hørt i saker som gjelder det selv

5. Taushetsplikt

For å kunne utføre sin hovedoppgave på best mulig måte, er barnevernet på den ene side avhengig av å kunne innhente, motta og videreformidle opplysninger. På den andre siden handler det om personlige og sensitive opplysninger som må håndteres slik at hensynet til personlig integritet, personvern og tillit til barnevernet ivaretas.

Alle ansatte i barnevernet har taushetsplikt etter barnevernloven. Taushetsplikten gjelder også fosterforeldre, tilsynsførere, talspersoner, støttekontakter, sakkyndige og alle andre som har oppdrag for barnevernet.

Taushetsplikten omfatter alle personopplysninger, herunder opplysninger om en persons tilknytning til barnevernet. Taushetsplikt gjelder også etter at et arbeidsforhold eller oppdrag er avsluttet.

Taushetsplikt kontra åpenhet

Barnevernets arbeid utspiller seg i aksene mellom det offentlige og det personlige. Av hensynet til barnets beste er det klare grenser for hva barnevernet kan uttale i enkeltsaker overfor media. Når barn omtales i media er det viktig at barnets identitet ikke blir kjent, samt at opplysninger som kan være belastende

for barnet ikke blir spredt. Resultatet er at barnevernets syn ofte er fraværende i saker som omtales.

De grunnlag som åpner for å uttale seg om en sak i media gir barnevernet en rett, ikke plikt, til å videreformidle opplysninger. Barnevernet skal i alle tilfeller utvise faglig skjønn og ivareta hensynet til barnets beste. Når foreldre opphever taushetsplikten kan barnevernet vurdere om det er forsvarlig å gi flere opplysninger. Dette fritar imidlertid ikke den enkelte ansatte fra et selvstendig ansvar for å vurdere om det å gi opplysninger er til barnets beste. Dersom det er gitt feilaktige opplysninger til media, kan barnevernet korrigere dette. Det må utvises forsiktighet med å samtidig gå ut med nye konkrete opplysninger.

Det hender at journalister får dokumenter fra foreldre og bistandsadvokater. Det er god pressekikk å tilstrebe bredde og relevans i valg av kilder. Som journalist bør man sjekke at man har fått alle dokumenter, både de som går i kildens favør og ufavør. Ansatte i barnevernet kan henvise journalister til vesentlige saksdokumenter uten å selv utlevere og kommentere disse når det synes åpenbart at journalisten har fått en ensidig fremstilling av saken. Ansatte kan kommentere barnevernets arbeid på generelt grunnlag om lovanvendelse, saksbehandling og skjønnsmessige vurderinger, men kan også avstå fra dette når det er grunn til å tro at disse uttalelsene vil bli fremstilt som kommentarer til enkeltsaker.

GRUNNLAG SOM ÅPNER FOR Å UTTALE SEG OM EN SAK I MEDIA ER:

- Samtykke fra foreldre og/eller barn over 15 år
- Anonymisering
- At opplysninger i saken er allment kjent eller alminnelig tilgjengelig andre steder
- Faktiske opplysninger om barnevernets arbeid

6. Rett til innsyn/ partsoffentlighet

Part i saken er den personen avgjørelsen retter seg mot eller direkte gjelder.

Som part i en sak kan man be om innsyn i sakens dokumenter. Innsynsretten reguleres av forvaltningslovens § 18, som gir parter rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter for å kunne ivareta sine interesser i saken. Retten gjelder både under saksforberedelse og etter at det er fattet beslutninger. Retten til innsyn kan begrenses. Det kan for eksempel være aktuelt å unnta et helt dokument eller deler av dokumentet fra innsyn der det «av

hensyn til hans helse eller hans forhold til personer som står ham nær, må anses utilrådelig at han får kjennskap til» (forvaltningsloven § 19 første ledd bokstav c). Vedtak om å nekte innsyn kan påklages til fylkesmannen.

Reglene om partsoffentlighet inntreer når saken har kommet så langt at det er en viss mulighet for at barneverntjenesten vil fatte et vedtak i saken.

7. Hjelpetiltak

§ 4-4, 4-5

Vilkår for å yte hjelpetiltak er tilstede der barneverntjenesten vurderer at barnet har «særlige behov»:

For de aller fleste barn er det best å vokse opp i sitt eget hjem. Barnevernet skal samarbeide med foreldrene om de tiltak som planlegges og skal alltid vurdere behovet for hjelpetiltak i hjemmet før tiltak utenfor hjemmet eller omsorgsovertakelse blir aktuelt.

Hjelpetiltak kan som hovedregel bare settes i verk dersom familien samtykker. Det er bare Fylkesnemnda som kan pålegge foreldrene å ta imot hjelpetiltak. Utgangspunktet er at hjelpetiltak ytes i samarbeid med familien, pålegg av tiltak er derfor reservert de mer særskilte tilfellene. Vedtak kan påklages til Fylkesmannen.

Hjelpetiltak kan være:

- Økonomisk stønad
- Barnehage
- Støttekontakt
- Tilsyn
- Besøkshjem/avlastningstiltak
- Avlastning i hjemmet
- Skolefritidsordning
- Fritidsaktiviteter
- Utdanning/arbeid
- Medisinsk undersøkelser og behandling
- Behandling av barn med særlige behandlings- og opplæringsbehov
- Sentre for foreldre og barn
- Bosted/hybel
- Beredskapshjem
- Fosterhjem (utenom familien)
- Fosterhjem (familieplassering)
- Forsterka fosterhjem (utenom familien)
- Barneverninstitusjon
- Rusmiddelinstusjon
- Bo-/arbeidskollektiv
- Psykiatrisk behandling i institusjon
- Poliklinisk psykiatrisk behandling
- MST - multisystemisk behandling
- MultifunC
- PMTO - Parent Management Training Oregon
- Familieråd
- FFT - Funksjonell familierapi

I tillegg iverksettes en rekke små og store tiltak som varierer med barnas og familienes behov, og som også kan være noe forskjellig fra kommune til kommune. Mange av disse tiltakene dreier seg om å bistå familien i dagligdagse gjøremål og ofte i samarbeid med andre faginstanser.

8. Mer om enkelte hjelpetiltak

Barnevernet har en rekke hjelpetiltak både i kommunal og statlig regi som retter seg mot barn og unge som bor hjemme. Sammen med resten av familien sin får de opplæring, veiledning og annen hjelp av fagfolk. Iverksetting av familiebaserte tiltak skjer ved at det kommunale barnevernet rådfører seg med nærmeste regionale fagteam, som deretter vurderer hvilket tiltak som passer best. Innenfor familiebaserte tiltak finner vi:

- **Familieråd**

Familieråd tar utgangspunkt i de ressurser som finnes i familien og nettverket rundt denne og er en arbeidsmåte som bidrar til økt deltakelse fra brukerne. I samarbeid med det kommunale barnevernet arrangeres et familieråd hvor målet er å komme frem til en plan for løsninger som ivaretar barnet. Barn i familieråd får sin egen støtteperson fra barnets eller familiens nettverk som skal ivareta barnets rett til innflytelse i praksis. Et familieråd er en måte å fatte beslutninger på som kan brukes på hjelpetiltaksstadiet, når det er snakk om å plassere barnet utenfor hjemmet, og også i avslutningen av tiltak. Les mer på www.bufetat.no/familieraad

- **Multisystemisk terapi (MST)**

MST er et frivillig og tidsavgrensa behandlingstilbud for familier som har ungdom med alvorlige atferdsvansker. Med utgangspunkt i familie og hjem tar MST sikte på å bedre ungdommens oppførsel og fremme positive ferdigheter hjemme, på skolen og i nærmiljøet. Terapeuten møter familien hjemme og foreldrene kan komme i kontakt med teamet 24 timer i døgnet. Behandlingen skreddersys til den enkelte familie. Ungdom som er aktuelle for MST er gutter og jenter mellom 12 og 18 år. De har venner som har uheldig innflytelse på dem, de har problemer på skolen, de skulker, de ruser seg og er ofte aggressive. For noen av ungdommene kan MST være et alternativ til plassering utenfor hjemmet. MST har vist gode resultater i Norge og USA.

- **Funksjonell familierapi (FFT)**

FFT er et nytt behandlingstilbud for ungdom med atferdsproblemer og deres familier som iverksettes fra 2008. Målgruppe for FFT er ungdom mellom 11 og 18 år som viser antisosial atferd som vold og kriminalitet eller er i risiko for å utvikle dette. I FFT settes ungdommens atferd i sammenheng med hvordan alle i familien gjensidig påvirker hverandre. Terapeuten møter hele familien på kontoret eller hjemme hos familien. Behandlingen er delt i tre faser: I første fase er målet å få hele familien involvert og motivert i behandlingen. I andre fase arbeides det blant annet med kommunikasjon og konflikthåndtering. I siste fase arbeides det med å opprettholde de positive endringene og å hjelpe familien til å takle fremtidige problemer på egen hånd, blant annet med støtte i familiens nettverk.

- **Parent Management Training Oregon (PMTO)**

PMTO er et behandlingstilbud for foreldre til barn mellom 3 og 12 år som viser tydelige tegn på høy aggresjonsnivå, og som ofte kommer i konflikt med andre barn og voksne. PMTO tar utgangspunkt i at de sosiale omgivelsene i stor grad påvirker barnets tilpasning. Målet er å forandre barnets atferd gjennom nye familierutiner og handlinger. Foreldrene får tilbud om opplæring slik at de blir i stand til å snu barnets negative utvikling. Foreldrene lærer at det er viktig å gi barnet ros og oppmuntring, samtidig som de får hjelp til å stille tydelige og realistiske krav og grenser for barnet. PMTO brukes også i fosterhjem og på barnevernsinstitusjoner.

9. Omsorgsovertakelse

§ 4-12

Hvis barn og foreldre har interesser som går mot hverandre, er det hensynet til barnets beste som er avgjørende. Barneverntjenesten har et ansvar for å vurdere omsorgsovertakelse dersom tiltak i hjemmet ikke er tilstrekkelig for å ivareta barnets behov. Barnevernet kan da formidle plass i fosterhjem eller institusjon i samarbeid med de regionale fagteamene. I tilfeller hvor det er nødvendig å plassere et barn utenfor hjemmet uten foreldrenes samtykke, må det treffes

vedtak om dette i Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker etter forslag fra den kommunale barneverntjenesten.

Ved omsorgsovertakelse skal Fylkesnemnda også ta stilling til samværrett mellom barnet og foreldrene. Fylkesnemndene er faglig frittstående organer (domstollignende). Det er i dag 12 fylkesnemnder som dekker en eller to fylker hver. Fylkesnemndas vedtak kan bare overprøves av domstolene.

Barnevernet har plikt til å vurdere omsorgsovertakelse når:

- Det er alvorlige mangler ved den daglige omsorgen som barnet får, eller alvorlige mangler ved den personlige kontakt og trygghet som det trenger etter sin alder og utvikling
- Foreldrene ikke sørger for at et sykt, eller funksjonshemmet eller spesielt hjelpetrengende barn får dekket sitt særlige behov for behandling og opplæring
- Barnet blir mishandlet eller utsatt for andre alvorlige overgrep i hjemmet
- Det er overveiende sannsynlig at barnets helse eller utvikling kan bli alvorlig skadd fordi foreldrene er ute av stand til å ta tilstrekkelig ansvar for barnet

11. Plassering utenfor hjemmet

§ 4-14

I tilfeller hvor tiltak i hjemmet ikke er tilstrekkelige for barnets behov og omsorg, skal Bufetat etter anmodning fra barneverntjenesten i barnets hjemkommune bistå med plassering utenfor hjemmet i fosterhjem eller institusjon.

• Fosterhjem

Med fosterhjem menes et privat hjem som tar imot barn til oppfostring på grunnlag av barneverntjenestens beslutning om hjelpetiltak eller i forbindelse med omsorgsovertagelse. Det er flere betegnelser knyttet til fosterhjemsbegrepet. Som eksempel kan nevnes beredskapshjem som tar imot barn i akutte situasjoner, slektsfosterhjem og forsterkede fosterhjem. Uansett betegnelse regnes de som fosterhjem i henhold til loven.

• Institusjoner

Bufetat driver egne institusjoner over hele landet og bruker også private institusjoner. Det finnes barnehjem, ungdomshjem, kombinerte barne- og ungdomshjem, bo - og arbeidskollektiv og akutt- og utredningsinstitusjoner. I tillegg finnes noen sentre der foreldre og barn kan bo sammen under veiledning, og som ikke er definert som institusjon.

• Akutt plassering

I tilfeller hvor barnet er utsatt for vold, seksuelle overgrep, eller av andre årsaker ikke får den omsorgen de trenger, haster det å gi barnet et omsorgstilbud utenfor hjemmet. Da kan barnevernet med godkjenning fra Fylkesnemnda, plassere barnet enten i familier som har oppdrag for barnevernet med dette for øye, eller i akuttinstitusjoner. Vedtaket skal snarest mulig og senest innen 48 timer til Fylkesnemnda for foreløpig godkjenning. Saken skal sendes nemnda innen seks uker.

• MultifunC

MultifunC er en behandlingsmodell i institusjon og nærmiljø for ungdom mellom 14 og 18 år med alvorlige atferdsvansker. Behandlingsmodellen tar utgangspunkt i at hans eller hennes atferd kan være resultat av faktorer ved omgivelsene, og sikter derfor på å minimere negativ påvirkning fra venner, skole og familie. Det etableres samarbeid med skoler i nærmiljøet og kontakt med positive ungdomsmiljøer. Deltakelse i fritidsaktiviteter blir særlig vektlagt. Total behandlingstid beregnes til 10 til 12 måneder, hvorav cirka 6 måneder er opphold på institusjon. Hver institusjon består av fire team; et utredningsteam, et miljøteam, et pedagogisk team, og et familieteam.

• Omsorgssenter for enslige mindreårige asylsøkere (EMA)

Enslige mindreårige asylsøkere er uten foreldre eller andre med foreldreansvar i Norge. De er en spesielt sårbar gruppe som har andre behov og andre rettigheter enn voksne asylsøkere. Bufetat fikk omsorgsansvaret for enslige mindreårige asylsøkere mellom 0 og 15 år i 2007.

Vi har ansvar for å:

- Etablere og drifte omsorgssentre
- Følge opp enslige mindreårige asylsøkere under 15 år som oppholder seg i andre godkjente bo- og omsorgstiltak
- Bosette barn som får opphold

Bufetat driver også veiledningsarbeid mot kommuner om valg av botiltak, og refunderer utgifter til kommunale barneverntiltak når enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger bosettes. Utlendingsdirektoratet (UDI) har omsorgsansvaret for enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år.

Ettervern

Barnevernets omsorg opphører når ungdom fyller 18 år. Likevel følger det av barnevernloven (§ 1-3) at tiltak som er iverksatt før ungdommen fyller 18 år, kan opprettholdes inntil fylte 23 år. Slike ettervernstiltak krever samtykke av ungdommene.

Nye prioriteringer

De politiske føringene fra Stortinget innebærer at barnevernet i størst mulig grad skal prioritere andre tiltak enn plassering utenfor hjemmet. Dette beskrives blant annet i Stortingsproposisjon 1(2005-2006) og har ført til mer bruk av fosterhjem. Ofte er dette er en bedre løsning enn institusjonsplassering for barn/ungdom som ikke kan bo hos sine biologiske

foreldre. For noen barn er imidlertid plassering på institusjon den beste løsningen, og de har krav på et faglig godt tilbud som er tilpasset deres behov. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet får hvert år et tildelingsbrev fra Barne- og likestillingsdepartementet. Tildelingsbrevet er departementets viktigste styringsdokument ovenfor Bufetat, og gir føringer for hvilke utvalgte oppgaver etaten skal prioritere særskilt.

Politibistand

§ 6-8

Når det er påkrevd kan barnevern-administrasjonens leder kreve bistand av politiet til gjennomføring av undersøkelse, og til fullbyrdelse av enkelte nærmere spesifiserte vedtak, som f. eks omsorgsovertakelse. Dette kan være aktuelt i de tilfellene foreldre eller foresatte motsetter seg undersøkelse eller tvangsvedtak. Barneverntjenesten må alltid være med som ansvarlig for gjennomføringen. Bruk av politi er et dramatisk virkemiddel og benyttes derfor bare i unntakstilfeller.

12. Rettigheter og bruk av tvang i institusjon

For noen barn er plass på institusjon et riktig tiltak. Barn og unge som er på barnevernsinstitusjon skal i størst mulig grad ha et normalt liv, og skal gis den omsorg og behandling de har behov for. Samtidig skal barnas rettssikkerhet ivaretas.

Det å bo på institusjon kan innebære at barn og unge må finne seg i visse innskrenkninger i sin rett til selvbestemmelse og personlig frihet. Noen restriksjoner er det naturlig å nedfelle i husordensregler og rutiner, f. eks rutiner for felles måltider, når det skal være ro på kvelden mv. Andre restriksjoner er inngrep i beboers rettigheter, som i likhet med bruk av tvang bare kan foretas

etter en konkret og individuell vurdering og som må begrunnes i lov eller forskrift. Hvilke innskrenkninger det gjelder og hvor omfattende disse skal være vil blant annet være avhengig av beboers alder, formålet med oppholdet og institusjonens ansvar for trygghet og trivsel på institusjonen. Det er forskrift om rettigheter og bruk av tvang som gjelder under opphold i barnevernsinstitusjon (Rettighetsforskriften).

Fylkesmannen er klageinstans og fører tilsyn med barnevernsinstitusjonene. Formålet med tilsynet er å påse at lover og regelverk blir fulgt og at barna får forsvarlig omsorg og behandling i institusjonen.

13. Krav til godkjenning av barnevernsinstitusjoner

Den 1. januar 2004 ble det med hjemmel i barnevernloven innført en godkjenningsordning for private og kommunale barnevernsinstitusjoner. Formålet med ordningen er å sikre at institusjoner med ansvar for barn og unge har de nødvendige faglige og materielle forutsetninger til å kunne gi forsvarlig omsorg og behandling. Godkjenningsordningen skal også sikre bedre offentlig kontroll med institusjonene.

Forskriften om krav til kvalitet i barnevernsinstitusjoner gjelder for statlige, kommunale og private institusjoner. Private og kommunale institusjoner skal i tillegg godkjennes.

Hvilke krav stilles?

Institusjoner skal bare godkjennes dersom de driver i samsvar med barnvernloven og dens forskrifter, tilfredsstillende vilkår gitt i annen lovgivning og ellers drives på forsvarlig måte.

Det stilles blant annet følgende krav:

- At institusjonen har en definert målgruppe og en formulert målsetting for virksomheten.
- At den er fysisk og materielt utstyrt i forhold til beoergruppen den mottar.
- At den har personell med tilstrekkelig nivå og bredde i kompetansen.
- At institusjonen har en arbeidstidsordning som sikrer kontinuitet og stabilitet for beboerne.

Institusjonen må for eksempel:

- Ha tilstrekkelig med fellesarealer; lokaler egnet til fritidsaktiviteter og samvær med foreldre.
- Ligge gunstig til i forhold til skole, barnehage, leke- og fritidsaktiviteter.
- Sikre beboernes deltakelse og innflytelse i dagliglivet på institusjonen

- Sikre at den enkeltes personlige integritet ivaretas etter forskriften om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barnevernsinstitusjon.

Hvem behandler søknader

Det er de ulike regionene i Barne-, ungdoms- og familieetaten (nord, Midt-Norge, vest, sør og øst) som avgjør den enkelte søknad om godkjenning av barnevernsinstitusjoner. Det er også disse som treffer vedtak om bortfall av godkjenning og fastsetting av frist for retting av mangler. Søknader om godkjenning fra institusjoner i Oslo, behandles av Oslo kommunene.

Klage på vedtak

Vedtak om godkjenning og vedtak om bortfall av godkjenning kan påklages til Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet innen tre uker. Regionene i Bufetat og klageinstansen kan ikke kommentere saker som er under behandling.

14.

Kjøp av private barnevernsplasser

Hvorfor kjøper vi barneverntjenester?

Statlige institusjoner dekker i dag om lag halvparten av behovet for institusjonsplasser. Resten kjøpes av private organisasjoner. Av disse står ideelle organisasjoner for ca 40 prosent. Andre barneverntjenester som staten kjøper av private organisasjoner er for eksempel omsorgs-senterplasser for enslige mindreårige asylsøkere, fosterhjem tilknyttet private tiltak og plasser i sentre for foreldre og barn. Tilsammen kjøper Bufetat barneverntjenester for 1,5 til 2 milliarder kroner årlig.

Hvordan kjøper vi tjenestene?

Bufetat følger lov om offentlige anskaffelser ved kjøp av institusjonsplasser. Dette er ikke ensbetydende med anbud. Anbud er uegnet til denne type kjøp, og gir ikke tilstrekkelig anledning til å diskutere innhold og kvaliteten på tjenestene med hver enkelt institusjon. Derfor benytter vi konkurranse med forhandling ved kjøp av barneverntjenester. Kvalitet vektlegges sterkere enn pris. Samtidig er en fornuftig bruk av offentlige midler også viktig, for at flest mulig barn skal få så godt tilbud som mulig innenfor de budsjetttrammene Stortinget fastsetter.

Alle institusjoner må være godkjente

For å sikre kvalitet i private barneverninstitusjoner, må alle institusjonene være godkjent og tilfredsstillende kravene til kvalitet etter Forskrift om krav til kvalitet og internkontroll i barnevernet.

Denne godkjenningen innebærer en generell kvalitetssikring, men det er barn og unges ulike behov for omsorg og behandling som legges til grunn for de plassene vi etterspør i konkurranser. En institusjon kan med andre ord være godkjent, men ikke ha et dekkende tilbud for det som etterspørres i en enkelt konkurranse. I en konkurranse er det helt avgjørende å stille spesifikke kvalitetskrav slik at barnas behov ivaretas.

Fokus på kvalitet

Konkurranse med forhandlinger bidrar til sterkt fokus på kvalitet fordi det stilles spesifikke kvalitetskrav utover kravene i godkjenningsordningen. At tilbudene blir vurdert både opp mot spesifikke krav og opp mot hverandre, bidrar til å sikre barna et godt tilbud tilpasset hver enkelt målgruppe. Videre får barna et tilbud som ikke avhenger av relasjonen de ulike institusjonene har til barneverntjenesten og/eller fagteam.

Når vi har inngått kontrakter som sikrer god kvalitet og stabil kapasitet, kan vi finne en egnet institusjonsplass til det enkelte barn på grunnlag av barnets behov og den kunnskapen vi har om de ulike institusjonene. Gjennom kontraktsoppfølging kan vi sikre at den avtalte kvaliteten innfris og opprettholdes gjennom hele kontraktsperioden.

Varighet på kontrakter

Avtaleperioden med private organisasjoner er på fire år, og kan forlenges i ytterligere to år. Avtalene som inngås nå har altså inntil seks års varighet. Barn kan få fullført institusjonsoppholdet som planlagt selv om en avtale utløper.

15. Vær Varsom-plakaten om barn og barnevern

Vær Varsom-plakaten har en egen bestemmelse om barn som ble tatt inn under den femte revideringen av reglene i 1987, og som ble ytterligere skjerpet under revideringene i 1994 og 2001. Nå lyder punktet:

4.8.

Når barn omtales, er det god presseskikk å ta hensyn til hvilke konsekvenser medieomtalen kan få for barnet. Dette gjelder også når foresatte har gitt sitt samtykke til eksponering. Barns identitet skal som hovedregel ikke røpes i familietvister, barnevernsaker eller rettssaker.

Pressens Faglige Utvalg har siden 1990 behandlet 31 saker der barn- og eller barnevernet har vært involvert. I ca halvparten av tilfellene ble mediene felt for brudd på god presseskikk. De fleste bruddene gjelder pkt 4.8, men en del omfatter også brudd på følgende bestemmelser som også gjør seg gjeldende i omtale av barn og barnevernsaker.

3.2.

Vær kritisk i valg av kilder, og kontroller at opplysninger som gis er korrekte. Det er god presseskikk å tilstrebe bredde og relevans i valg av kilder. Dersom anonyme kilder tas i bruk, eller redaksjonen tilbys eksklusivitet, må det stilles særlig strenge krav til kildekritikk.

3.9.

Opptre hensynsfullt i den journalistiske arbeidsprosessen. Vis særlig hensyn overfor personer som ikke kan ventes å være klar over virkningen av sine uttalelser. Misbruk ikke andres følelser, uvitenhet eller sviktende dømmekraft. Husk at mennesker i sjokk eller sorg er mer sårbare enn andre.

4.7.

Vær varsom med bruk av navn og bilde og andre klare identifikasjonstegn på personer som omtales i forbindelse med klanderverdige eller straffbare forhold. Vis særlig varsomhet ved omtale av saker

på tidlig stadium av etterforskning, i saker som gjelder unge lovovertredere, og der identifiserende omtale kan føre til urimelig belastning for tredjeperson. Identifisering må begrunnes i et berettiget informasjonsbehov. Det kan eksempelvis være berettiget å identifisere ved overhengende fare for overgrep mot forsvarsløse personer, ved alvorlige og gjentatte kriminelle handlinger, når omtalt identitet eller samfunnsrolle har klar relevans til de forhold som omtales, eller der identifisering hindrer at uskyldige blir utsatt for uberettiget mistanke.

4.14.

De som utsettes for sterke beskyldninger skal såvidt mulig ha adgang til samtidig imøtegåelse av faktiske opplysninger. Debatt, kritikk og nyhetsformidling må ikke hindres ved at parter ikke er villig til å uttale seg eller medvirke til debatt.

4.15.

De som er blitt utsatt for angrep skal snarest mulig få adgang til tilsvarende, med mindre angrep og kritikk inngår som ledd i en løpende meningsutveksling. Ha som krav at tilsvaret er av rimelig omfang, holder seg til saken og har en anstendig form. Tilsvarende kan nektes dersom den berørte part, uten saklig grunn, har avvist tilbud om samtidig imøtegåelse i samme spørsmål. Tilsvarende og debattinnlegg skal ikke utstyres med redaksjonell, polemisk replikk.

Se følgende sider for konkrete eksempler på dommer fra Pressen Faglige Utvalg.

Denne saken bør leses av alle journalister som jobber med barn og barnevern. Vi gjengir den derfor i sin helhet:

«Fratatt barna i ren Hollywood-stil»

SAMMENDRAG:

Finmark Dagblad hadde lørdag 2. november 2002 som hovedoppslag på førstesiden: «Brutalt møte med politi og barnevern i Kautokeino: Fratatt barna på åpen gate». Henvisningsteksten lød:

«Torsdag skulle NN levere barna sine på skolen som vanlig. Så langt kom hun aldri. På skoleveien ble hun stoppet av politiet i noe hun trodde var en rutinekontroll. Men ut av politibilene stormet åtte personer. - Uten et ord rev de opp bildørene og dro hylskrikende unger ut med makt, forteller NN sjokkert. Barnevernet har tidligere truet med å ta barna fra henne, men senest tirsdag sa advokaten hennes at hun ikke hadde noe å frykte.»

Førstesideoppslaget var illustrert med et stort portrettbilde av NN.

Inne i avisen brukte Finmark Dagblad to sider på saken, under hovedtittelen «Fratatt barna i ren Hollywood-stil». I brødteksten forteller moren bl.a.:

«- I flere timer hørtes ikke et pip fra noen. Så ringte plutselig XX (12) meg på hennes mobil. Hun sa at hun var i Alta. Deretter hørtes det «au au», så ble forbindelsen brutt, sier NN.»

Og i et senere avsnitt:

«I august fikk hun (moren) beskjed om at barnevernet holdt på med en ny rapport om henne. Bakgrunnen skulle være at hennes sønn, YY (14) skulle ha drukket seg full 1. mai, noe hun innrømte. Dette skulle ha skjedd da han skulle overnatte hos en venn. I tillegg påsto barnevernet at de hadde mottatt

anonyme tips på at begge barna sniffet på lim, noe som er ukjent for NN.» Foruten to mindre bilder av NN var reportasjen illustrert med et seksspaltet bilde av moren og hennes mann. I bildeteksten ble det gjort oppmerksom på at tre godt synlige portretter på veggen over paret, var av NNs tre barn.

Finmark Dagblads reportasje var for øvrig lagt ut på avisens internettsider, men der uten bilder.

Tirsdag 5 november fulgte avisen opp saken, under tittelen «sosiallederen anmeldt». Her het ingressen:

«Lørdagens omtalte barnevernssak i Kautokeino øker i omfang. Før helgen anmeldte NN sosiallederen i Kautokeino kommune for utukt mot hennes datter i august i år.»

I en underartikkel tilbakeviser den navngitte sosiallederen påstandene fra NN som grunnløse.

PRESSENS FAGLIGE UTVALG UTTALER:

Norsk Presseforbunds generalsekretær bruker sin initiativrett og ber Pressens Faglige Utvalg vurdere to reportasjer i Finnmark Dagblad, der avisen navnga og brakte bilder av barn som var involvert i en barnevernsak. Generalsekretæren mener klagesaken er av stor prinsipiell interesse, under henvisning til det nye punkt 4.8 i Vær Varsom-plakaten, om konsekvenser medieomtale kan få for barn og hovedregelen om ikke å identifisere barn i barnevernsaker. Etter generalsekretærens mening har avisen i dette tilfellet gått ut over alle rimelige grenser.

Finnmark Dagblad erkjenner å ha brutt god presseskikk da avisen identifiserte barna ved navn. Til tross for at navngivelsen var godkjent av foreldrene, viser avisen til rutinesvikt når det likevel skjedde. Derimot bestrider avisen at bildebruken kunne gjøre barna gjenkjennelige, ut over gruppen som kjenner moren og dermed vil kunne trekke slutninger.

Pressens Faglige Utvalg viser til Vær Varsom-plakatens punkt 4.8, der det heter: «Når barn omtales, er det god presseskikk å ta hensyn til hvilke konsekvenser medieomtalen kan få for barnet. Dette gjelder også når foresatte har gitt sitt samtykke til eksponering. Barns identitet skal som hovedregel ikke røpes i familietvister, barnevernsaker eller rettsaker.»

I det påklagede tilfellet mener utvalget at avisen hadde legitime grunner til å omtale den aktuelle barnevernsaken, siden det dreide seg om et oppsiktsvekkende inngrep fra myndighetenes side. Men avisen har, slik utvalget ser det, ikke håndtert saken med påkrevet varsomhet. Utvalget registrerer avisens innrømmelse av at barna ikke skulle vært identifisert med navn. Etter utvalgets mening skulle de innklagede reportasjene vært anonymisert også hva foreldrene angikk, siden en indirekte identifisering også må antas å kunne få belastende konsekvenser for barna. Både navnebruk og lett synlige barneportretter bryter begge med de presseetiske regler, og gjør avisens presentasjon av denne barnevernsaken helt uakseptabel.

Finnmark Dagblad har brutt god presseskikk.

Oslo, 28. januar 2003

Thor Woje, Catharina Jacobsen, John Olav Egeland, Odd Isungset,
Grete Faremo, Jan Vincents Johannessen, Camilla Serck-Hanssen

Her er et annet eksempel fra 2001 der Dagbladet var innklaget for brudd på god presseskikk, men der klageren ikke fikk medhold.

«Barna tvangsflyttes fra kreftsyk fostermor»

SAMMENDRAG:

Dagbladet brakte mandag 10. desember 2001 en nyhetsartikkel med tittelen «Fostermor fikk kreft - Barnet tvangsflyttes». I ingressen står det:

«Kari Nordhagen (51) er fostermor til niesen sin på 13 år. Nå har Kari fått diagnosen underlivskreft. På bakgrunn av sykdommen vil barnevernet tvangsflytte 13-åringen til en ny og ukjent fosterfamilie».

Oppslaget er illustrert med et bilde av jenta med ryggen til. I billedteksten står det: «Vil ikke flyttes: - Jeg trenger ingen nye fosterforeldre, for jeg har det godt her. Og nå som tante har blitt syk, vil jeg være her. Nå er jeg redd for barnevernet, sier 13-åringen». I brødteksten uttaler den 13-år gamle jenta at hun nå har mange venner i nærheten, og at karakterene er blitt bedre. «Læreren min har også kontaktet saksbehandleren i barnevernet, og bedt om at flytteplanene skrinlegges».

Karis lege ved Sentralsykehuset i Østfold (SØF) har også skrevet til barnevernet. «Sykdommen er ikke til hinder for at Kari Nordhagen kan ta seg av niesen sin, selv om hun skulle få behov for cellegiftkurer etter operasjonen», heter det i brevet. Fredag ettermiddag sitter vi i den stappfulle stua til Kari og John Nordhagen. Barnevernsleder Marit Larsen og saksbehandler Sissel Stokkedalen har meldt sin ankomst klokka 17.00. Familien på begge sider har samlet seg for å være til stede når barnevernet kommer for å hente den redde 13-åringen. Vedtaket som gir Eidsberg rett til å gå til så drastiske skritt, har ingen sett. Både mors og fars advokat har etterlyst det, både på

telefonen og faks. Saksbehandlerne innrømmer at de ikke kan bruke makt. Etter en samtale med jenta og moren hennes, forlater de huset. Men fostermor Kari er «avsatt», og jentas mor får beskjed om at denne helga har hun ansvaret. «Jeg bestemmer hvor jenta mi skal være. Da blir hun her, sier moren, som er enig i at datteren bor hos søsteren hennes».

Videre står det: «-Jeg er hundre prosent trygg på at den vurderingen som er gjort, er faglig riktig, sier Bente Røen, helse- og sosialsjef i Mysen. Røen sier videre at det er en totalvurdering som ligger til grunn for at barnevernet nå vil finne en ny fosterfamilie. Om vedtaket som mangler sier helse- og sosialsjefen: - Det kommer, barnevernet har ansvaret for henne. Vårt anliggende er jentas ve og vel. Jeg kan ikke begripe annet enn at det er riktig å flytte henne nå, sier Røen, som bekrefter at Kari Nordhagen har hatt to fosterbarn boende hos seg tidligere».

I en egen rammesak, under tittelen «Aldri trøbbel», intervjues blant andre advokaten til 13-åringens mor. Han er bekymret for det klimaet en slik «krigstilstand» kan føre til. Han hevder også at det har blitt «vanskeligere å samarbeide med barnevernet i Eidsberg siden de fikk ny ledelse for cirka ett år siden.» Jeg opplever at barnevernet er lite lydhøre for argumenter og alternativer hvis de først har bestemt seg for en løsning. Hittil har ingen hatt noe å utsette på dette fosterhjemmet».

PRESSENS FAGLIGE UTVALG UTTALER:

Klagen gjelder en reportasje i Dagbladet i forbindelse med at et fosterbarn skulle tvangsflyttes fordi fostermoren var blitt kreftsyk. I artikkelen navngis to barnevernansatte som skulle hente barnet. Klageren, FO Østfold Fylkesavdeling på vegne av de to ansatte, hevder det er irrelevant og usaklig å henge ut representanter for kommunens barnevernsetat ved navns nevning. Klageren reagerer også på at journalisten ikke ga seg til kjenne da representantene kom for å hente jenta. Videre anfører klageren at saksbehandlere i barnevernet er pålagt en streng taushetsplikt, og selv om denne oppheves av én part, så vil ofte yrkesetiske hensyn tale sterkt for at man ikke uttaler seg i saken.

Dagbladet avviser at klagerne blir «hengt ut» i reportasjen, og hevder at det i artikkelen refereres nøkternt til hva som skjedde. Redaksjonen kan ikke se at offentlig ansatte har krav på anonymitet i pressen, og påpeker at det snarere er «pressens rett å informere om det som skjer i samfunnet», slik det framgår av Vær Varsom-plakaten. Etter Dagbladets syn forelå det heller ikke noen spesielle forhold som skulle tilsi at klagerne skulle anonymiseres. Pressens Faglige Utvalg mener Dagbladet var i sin fulle rett til å sette søkelyset på barnevernets avgjørelse om tvangshenting av barnet. Utvalget konstaterer også at helse- og sosialsjefen får kommentere beslutningen om tvangshenting.

Når det gjelder de navngitte barnevernansatte, merker utvalget seg at deres involvering i saken omtales i en nøktern form og uten at det rettes kritikk eller beskyldninger mot deres håndtering av oppdraget. Selv om klagerne ikke har det formelle ansvar for vedtaket, kan ikke det innebære at pressen ikke kan fokusere på personer som på vegne av fellesskapet forvalter og utøver et daglig ansvar. Dette er etter utvalgets mening en belastning offentlig ansatte må tåle. I det påklagede tilfellet legger utvalget vekt på at kritikken rettes mot barnevernets vedtak om tvangsflytting og ikke mot de navngitte ansatte, og at helse- og sosialsjefen samtidig får imøtegå kritikken. Utvalget har en rekke ganger tidligere påpekt at skjult identitet bare skal brukes i unntakstilfeller. Slik utvalget ser det opptrådte ikke journalisten i dette tilfellet kritikkverdige ved ikke å gi seg til kjenne under møtet. Utvalget legger vekt på at dette var eneste mulighet til å avdekke eventuelle kritikkverdige forhold ved henting av barnet.

Dagbladet har ikke brutt god presseskikk.

Oslo, 23. april 2002

*Thor Woje, Catharina Jacobsen, Odd Isungset,
Ingeborg Moræus Hanssen, Jan Vincents Johannessen, Marvin Wiseth*

16. Fakta og statistikk

Bufetats statistikk for de senere årene viser at flere barn og unge får hjelp i hjemmet, at flere bor i fosterhjem og at færre barn og unge bor på institusjon.

Antall barn med tiltak i statlig barnevern pr. 31.12.2008-2010:

	2008	2009	2010	Endring i prosent	
				08-09	09-10
Institusjon	1 200	1 173	1 097	-2,3	-6,5
Fosterhjem	2 106	2 375	2 761	12,8	16,3
Hjelpetiltak i hjemmet	1 050	914	1 096	-13,0	19,9
Totalt	4 356	4 462	4 954	2,4	11,0

Tabell 2 1 fra Bufetat sin årsrapport for 2010

Mer om tall og fakta:

Flere fakta og tall om fosterhjem finnes på www.fosterhjem.no

Mer fakta og statistikk over statlig barnevern og Bufetat sine andre fagområder finnes på www.bufetat.no/presse.

Fra bufetat.no/presse er det også lenket til Statistisk sentralbyrå (www.ssb.no). De har blant annet statistikker over alle barn som tar imot tiltak fra barnevernet, undersøkelsessaker, barn som får tiltak fra statlig regional barnevern og en statistikkbank over kommunalt barnevern.

Nyttige nettsadresser

Barne- og likestillingsdepartementet:
<http://www.bld.dep.no>

Atferdssenteret:
<http://www.atferdssenteret.no>

Barne- og familieetaten, Oslo kommune:
<http://www.barne-og-familieetaten.oslo.kommune.no/>

Barneombudet:
<http://www.barneombudet.no>

Barnevernets utviklingssenter i Midt-Norge:
<http://www.samforsk.no>

Barnevernets utviklingssenter i Nord-Norge:
<http://www.bvunn.no>

Barnevernets utviklingssenter på vestlandet:
<http://www.unifobhelse.uib.no>

Childwatch International (UiO):
<http://www.childwatch.uio.no>

Forskningsinstituttet NOVA - Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring:
<http://www.nova.no>

Nettressurs om barnevernet
www.barnevernet.no

Alarmtelefonen for barn og voksne
<http://www.116111.no/>

Organisasjonen for private barneverntiltak:
<http://www.opb.no>

Forskningsstiftelsen Fafo - Fafo Institutt og arbeidslivs- og velferdsforskningen:
<http://www.fafo.no>

Landsforeningen for barnevernsbarn:
<http://www.barnevernsbarna.no>

Landsforeningen for utekontaktene:
<http://www.utekontaktene.no>

Norsk Barnevernsamband:
<http://www.barnevernsambandet.no>

Lovdata:
<http://www.lovdata.no>

Norsk Fosterhjemsforening:
<http://www.fosterhjemsforening.no>

Norsk senter for barneforskning (NOSEB):
<http://www.sv.ntnu.no/noseb>

Organisasjonen Voksne for Barn:
<http://www.vfb.no>

Prosjekt Ettervern:
<http://www.ettervern.org>

Ung.no:
<http://www.ung.no>

Ordliste:

Barne- og likestillingsdepartementet (BLD): har et generelt og overordnet ansvar for barnevernet.

Barnevernloven: barnevernets arbeid er regulert i Lov av 17 juni 1992 nr. 100 om barneverntjenester og tilhørende forskrifter. Barnevernloven gjelder barn og unge mellom 0 og 18 år.

Barne-, ungdom og familiedirektoratet (Bufdir): et forvaltningsorgan under Barne- og likestillingsdepartementet som arbeider med barnevern, familievern, adopsjon, ekteskapsaker, tilskudd, billighetserstatning, ungdomsutveksling og ungdomsinformasjon.

Barne-, ungdoms og familieetaten (Bufetat): er delt inn i 5 regioner og arbeider med barnevern, familievern og adopsjon. Som forvalter av statlig barnevern driver Bufetat institusjoner, fosterhjemstjeneste, familiebaserte tiltak og kjøper plasser hos private institusjoner.

Barneverninstitusjon: det finnes ulike typer; barnehjem, ungdomshjem, kombinerte barne- og ungdomshjem, bo- og arbeidskollektiv og akutt- og utredningsinstitusjoner. Bufetat driver institusjoner i hele landet og kjøper også plasser i private og kommunale barneverninstitusjoner.

Bekymringsmelding: melding til barnevernstjenesten i en kommune om at barn kan ha det vanskelig. Barnevernet skal snarest og innen en uke avgjøre om meldingen skal følges opp med en undersøkelsessak.

Beredskapshjem: et hjem som tar imot barn/unge i akutte situasjoner – det kan være fra noen timer til over ett år. Ofte er beredskapshjemmene knyttet til en institusjon og får en tilhørighet til en personalgruppe, med veiledning og oppfølging derfra.

Det kommunale barnevernet: utfører det daglig løpende arbeidet etter loven. Har blant annet ansvaret for forebyggende arbeid, hjelpetiltak i hjemmet, initiativ til plassering av barn utenfor hjemmet, oppfølging av barn plassert utenfor hjemmet og godkjenning av fosterhjem.

Enslig mindreårig asylsøker (EMA): asylsøker eller flyktning som er under 18 år, og som er uten foreldre eller andre med foreldreansvar i Norge.

Fagteam: Bufetat er det 26 fagteam fordelt på de fem regionene. Teamene hjelper kommunene i vanskelige barnevernssaker. De har blant annet ansvar for å formidle familiebaserte tiltak og institusjonsplass innen sitt opptaksområde.

Familieråd: en beslutningsmodell der familien og nettverket er med og finner gode løsninger når familien og barn i familien har det vanskelig. I samarbeid med barnevernet blir det arrangert et familieråd der målet er å komme frem til en plan som tar vare på barnet. Se www.bufetat.no/familieraad.

FFT (Funksjonell familierapi): behandlingstilbud for familier der ungdom (12-18 år) viser alvorlige atferdsvansker, eller er i risiko for å utvikle dette. Det kan dreie seg om et høyt konfliktnivå i hjemmet, problemer knyttet til skolen, uheldig påvirkning fra venner, og/eller rus.

FNs barnekonvensjon: vedtatt av de Forente nasjoner i 1989 og ratifisert av Norge i 1991. Ble norsk lov i 2003. Konvensjonen slår fast to grunnleggende prinsipper: alle tiltak skal være til barnas beste og barnet har rett til å uttale seg og bli hørt i saker som gjelder det selv.

Fosterhjem: et privat hjem som tar imot barn til oppfostring på grunnlag av barneverntjenestens beslutning om hjelpetiltak eller i forbindelse med omsorgsovertakelse.

Fosterhjemstjeneste: finnes i alle Bufetats regioner og har bl.a ansvar for rekruttering, opplæring og oppfølging av fosterforeldre. Se mer på www.fosterhjem.no

Fylkesnemda for barnevern og sosial saker:

et faglig frittstående statlig organ (domstolsliggende) som bl.a avgjør saker om omsorgsovertakelse og tvangstiltak for barn og unge med atferdsvansker. Det finnes 12 fylkesnemder i Norge.

Fylkesmannen: Fylkesmannen skal ivareta borgernes rettssikkerhet og har blant annet tilsyn med barnevernet. Fylkesmannen er klageinstans for enkeltvedtak i kommunen.

Hjelpetiltak i hjemmet med statlig støtte:

når barn eller ungdom har bruk for hjelp på grunn av forhold i hjemmet, har Bufetat flere tiltak som kan brukes, som f.eks Parental Management Training Oregon (PMTO), multisystemisk terapi (MST) og Funksjonell Familierapi (FFT). Hvilke tiltak som blir brukt blir vurdert i hvert enkelt tilfelle.

Meldeplikt: offentlige myndigheter har plikt til å melde fra til barnevernet, hvis de har grunn til å tro at et barn blir utsatt for alvorlig omsorgssvikt. Plikten gjelder også for organisasjoner og private som utfører arbeid eller tjenester for stat, fylkeskommune eller kommune.

MST (Multisystemisk terapi): frivillig behandlingstilbud for familier som har ungdom mellom 12 og 18 år med alvorlige atferdsvansker. Kan dreie seg om ungdommer som er voldelige eller aggressive, har problemer på skolen, ruser seg, eller har venner med uheldig påvirkning. Kan være et alternativ til plassering utenfor hjemmet.

Multifunc: en behandlingsmodell i institusjon og nærmiljø for ungdom mellom 14 og 18 år med alvorlige atferdsvansker som består av et tidsbegrenset opphold i institusjon med tett oppfølging etter utflytting. Behandlingstiden varierer, men beregnes til 10-12 måneder. I denne tiden oppholder ungdommen seg i institusjon cirka 6 måneder.

Omsorgsovertakelse: betyr at barnevernet tar over omsorgen for barnet eller ungdommen for kortere eller lengre tid. Det er Fylkesnemda for barnevern og

sosiale saker som fatter vedtak om omsorgsovertakelse, ikke barnevernet.

PMTO (Parental Management Training-Oregon):

behandlingstilbud for foreldre med barn mellom 3 og 12 år som viser tydelige tegn på høyt aggresjonsnivå, og som ofte kommer i konflikt med andre barn og voksne. Understreker innvirkningen de sosiale omgivelsene har på barnas tilpassing.

Rettighetsforskriften: forskriften om rettigheter og bruk av tvang som gjelder under opphold i barneverninstitusjon.

Taushetsplikt: alle som arbeider for barnevernet, både ansatte og de som har ulike oppdrag, har taushetsplikt. Taushetsplikten omfatter alle personopplysninger, også opplysninger om en persons tilknytning til barnevernet.

Ungdomsfamilier: institusjon for ungdom fra cirka 13 til 18 år. Noen er basert på korttidsopphold, andre på flere år. Sistnevnte har gjerne egne hybler der ungdommen bor i siste fase av oppholdet. Enkelte veksler på å bo på institusjonen og i fosterhjem som er knyttet til institusjonen.

Undersøkelsessak: barnevernet mottar melding om at et barn kan ha det vanskelig. Denne meldingen kan bli henlagt eller det opprettes en undersøkelsessak. Undersøkelsessaken skal normalt være ferdigbehandlet innen tre måneder.

Veiledningsplikt: alle som er part i en barneverns-sak har rett til veiledning og informasjon.

Kontakt- informasjon:

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

Universitetsgata 7
Postboks 8113 Dep.
0032 Oslo
Telefon: 46 61 50 00
Faks: 22 98 01 06
E-post: postmottak@bufdir.no

Bufetat region Midt-Norge

Nordre gate 12
7495 Trondheim
Telefon: 46 61 75 00
Faks: 73 50 29 98
E-post: region.midt@bufetat.no

Bufetat region sør

Olav Tryggvasons gate 4
Postboks 2403
3104 Tønsberg
Telefon: 46 61 80 00
Faks: 33 36 83 11
E-post: region.sor@bufetat.no

Bufetat region nord

Betongveien 2
9509 Alta
Telefon: 46 61 55 00
Faks: 78 44 55 44
E-post: region.nord@bufetat.no

Bufetat region vest

Strandgaten 59
Postboks 6200
5893 Bergen
Telefon: 46 61 93 00
Faks: 55 90 28 18
E-post: region.vest@bufetat.no

Bufetat region øst

Pilestredet 27
Postboks 7024 St. Olavs plass
0130 Oslo
Telefon: 46 61 60 00
Faks: 22 20 01 04
E-post: region.ost@bufetat.no

Notater:

A large, empty white rounded rectangle with rounded corners, positioned centrally on the page. It is intended for the user to take notes. The rectangle is completely blank and occupies most of the page's vertical space.

**Barne-, ungdoms-
og familiedirektoratet**
Stensberggata 27 (7. etasje)
Postboks 8113 Dep.
0032 Oslo
Telefon: 46 61 50 00
Faks: 22 98 01 06
E-post: postmottak@bufdir.no